

Kaakfragment van een veelvraat (*Gulo gulo*) uit de omgeving van Coesfeld, Duitsland

T.H. Heupink

Samenvatting

Sinds 1999 wordt fossiel materiaal verzameld uit de omgeving van Coesfeld, Duitsland. De fauna-samenstelling van de vindplaats duidt op een Eemien / Weichselien ouderdom. In deze bijdrage wordt een recent gevonden kaakfragment van een veelvraat (*Gulo gulo*), tot dusver nog niet gemeld van deze vindplaats, beschreven.

Summary

Since 1999 fossil material is collected from the neighbourhood of Coesfeld, Germany. The composition of the fauna indicates an Eemian / Weichselian age. In this contribution a recently found jaw fragment of a wolverine (*Gulo gulo*), until now not reported from this locality, is described.

Inleiding

In de nabijheid van Coesfeld, te Duitsland, wordt sinds 1999 Pleistoceen botmateriaal verzameld afkomstig uit een zandafzuiging. Aangezien de vondsten beperkt moeten blijven tot een aantal verzamelaars, blijft nadere informatie over de locatie achterwege. Tot zoverre duiden de vondsten op een Eemiene / Weichseliene ouderdom.

Naast een grote diversiteit aan Pleistocene herbivoren, is er ook een groot aantal carnivoren bekend (Steeg & Oorthuis-Westenborg, 2002 en D. Schlüter, ongepubliceerde gegevens). De carnivore fauna bestaat tot nu toe uit: grottenhyena (*Crocota crocuta spelaea*), grottenleeuw (*Panthera leo spelaea*), poolvos (*Alopex lagopus*), wolf (*Canis lupus*) en lynx (*Lynx lynx*). Daarnaast zijn er mogelijk ook vondsten van grottenbeer (*Ursus spelaeus*). Sinds kort kan ook de veelvraat (*Gulo gulo*) aan deze lijst toegevoegd worden. Hier volgt de beschrijving van een kaakfragment afkomstig van deze vindplaats.

Identificatie

Het betreffende kaakfragment (Fig. 1) is 37,3 mm hoog en 78,0 mm lang. Ook bevat het fragment twee kiezen; een p4 van 7,7x 12,8 mm en een m1 van 10,2x 23,0 mm (LxB). Daarnaast zijn de tandholtes van p1, p2, p3 en Cinf zichtbaar. De foramens mentalia 1 en 2 (kin-zenuwgaten) zijn beide aanwezig en hebben een onderlinge afstand van 4,5 mm.

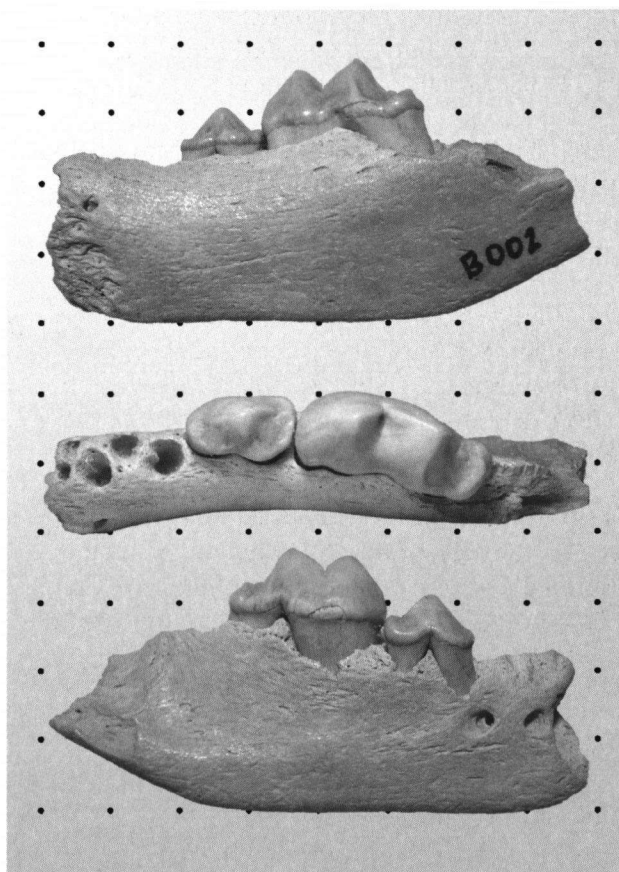

Fig. 1. Kaakfragment van de veelvraat (*Gulo gulo*) op een 1x1cm puntraster.

Mandible fragment from the wolverine (*Gulo gulo*) on a 1x1cm dot-matrix.

Karakteristieke kenmerken, waarop dit kaakfragment als veelvraat geïdentificeerd wordt, zijn:

- - een in verhouding korte kaak met grote molaren
- - geringe afstand tussen de foramina mentalia onderling
- - een enkele tandholte voor p1
- - een diagonale opstelling van p2 en p3 ten opzichte van de kaak
- - m1 (knipkies) is driepuntig, waarvan 2 dominerend.

Conclusies

Naar aanleiding van de lengte/breedte verhouding van de m1 kan een eventuele seksebepaling gedaan worden (Döppes, 2001). Echter, de verhouding van deze m1 viel ergens in het midden van de verspreiding, zodat er geen conclusies over de sekse gedaan konden worden. Het kaakfragment behoort waarschijnlijk toe aan ofwel een jong mannetje ofwel een volwassen vrouwtje. De afmetingen vallen binnen de variatie van fossiele soortgenoten en buiten die van de kleinere, huidige veelvraten.

Impressie van de omgeving: Veelvraten leven hoofdzakelijk in uitgestrekte, koude en vochtige naaldwouden, ook wel bekend als Taiga. Het leefgebied is seizoensgebonden; 's winters verkiezen ze wouden en zomers de toendra. Bomen worden als voorraadkamer, speelplaats of beschermingszone gebruikt.

De veelvraat is een alleseter; op zijn menu staan hoofdzakelijk rendieren en andere hoefdieren, daarnaast doet de veelvraat zich te goed aan kleinwild en bessen. De grote molaren komen van pas als aaseter; deze worden gebruikt om botten te kraken en daaruit het voedzame beenmerg te nuttigen. Tegenwoordige vijanden zijn lynx, beren en wolven. Zowel deze predatoren als de prooidieren zijn dan ook aanwezig op deze vindplaats voor deze Pleistocene veelvraat.

Dankwoord

Mijn dank gaat uit naar Jan v.d. Steeg en Doris Döppes.

Adres van de auteur

Tim Heupink
Oldenzaalsvoetpad 13
7631 EB Ootmarsum
E-mail: tim.heupink@gmail.com

Referenties

- Döppes, D., 2001. *Gulo gulo* (Mustelidae, Mammalia) im Jungpleistozän Mitteleuropas. Beiträge zur Paläontologie 26: 1-95.
- Steeg, J. F. van de & J. M. J. Oorthuis-Westenborg, 2002. Resten van wolf en muskusos uit het Westen van Duitsland. Cranium 19 (2): 130-134.